

LATVIJAS CETURTAIS NACIONĀLAIS ATVĒRTĀS PĀRVALDĪBAS RĪCĪBAS PLĀNS

Īstenošanas laiks: 2020.–2021.gads

DISKUSIJU DOKUMENTS

Valsts kanceleja

2019. gada 12.septembris

Satura rādītājs

Ievads.....	3
Iepriekšējie nacionālie rīcības plāni.....	3
Latvijas Ceturtais nacionālais rīcības plāns.....	5
Izstrādes gaita.....	5
Plāna mērķu un tajā iekļauto pasākumu (aņņemšanas) noteikšana.....	5
Aņņemšanās forma.....	8
Iesaistīto pušu forums (<i>multi-stakeholder forum</i>)	10
Sabiedrības līdzdalības iespējas plāna izstrādē	11

Ievads

2011. gadā tika izveidota starptautiska iniciatīva – Atvērtās pārvaldības partnerība – (angļu val. – *Open Government Partnership, OGP*), kurai pievienojās arī Latvija.

OGP ir unikāla iniciatīva, kas apvieno valdības un pilsonisko sabiedrību, lai veicinātu atvērto pārvaldību pasaulē.

Šobrīd OGP piedalās 75 valstis, 20 pašvaldību un tūkstošiem nevalstisko organizāciju (NVO).

Katrā dalībvalstī ir **nacionālais kontaktpunkts** (*Point of Contact*). Latvijas OGP nacionālais kontaktpunkts kopš 2016. gada 1. janvāra ir Valsts kanceleja sadarbībā ar Ārlietu ministriju.

OGP dalībnieki paraksta Atvērtās pārvaldības deklarāciju¹ un apņemas ievērot OGP vērtības (principus)² – atklātību, atbildību un līdzdalību.

OGP dalībnieki ik pēc diviem gadiem izstrādā **nacionālos rīcības plānus**. Tie ietver **konkrētas apņemšanās** (pasākumus), kas atbilst OGP vērtībām (principiem).

OGP ir svarīga **sabiedrības līdzdalība** nacionālo plānu izstrādē un ieviešanā. OGP ir attīstījusi vairākas prasības šajā jomā, kas Latvijai jāņem vērā arī šī plāna izstrādē, piemēram, OGP līdzdalības un koprades standarti³.

Par nacionālā rīcības plāna izpildi tiek veikti **regulāri izvērtējumi**. Nacionālais kontaktpunkts veic divus pašnovērtējumus – starpposma un gala ietekmes. Atbilstoši OGP neatkarīgajam novērtēšanas mehānismam gatavo progresa ziņojumus un gala ziņojumus.⁴

"Zvaigžņotās apņemšanās" (*starred commitments*): **atbilstoši** OGP neatkarīgajam novērtēšanas mehānismam OGP dalībvalstīs identificē atsevišķas ambiciozas un transformatīvas apņemšanās, kas tiek īpaši atzīmētas kā "zvaigžņotas" un veicina šīs valsts starptautisko atpazīstamību.

Vairāk informācijas:

<https://www.opengovpartnership.org>

<http://www.mk.gov.lv/lv/content/atverta-parvaldiba>

Iepriekšējie nacionālie rīcības plāni

Latvijā līdz šim izstrādāti trīs nacionālie rīcības plāni un tajos iekļauti šādi jautājumi:

¹ Atvērtās pārvaldības deklarācija, skatīt: <https://www.opengovpartnership.org/open-government-declaration>

² OGP vērtību vadlīnijas, skatīt:

www.opengovpartnership.org/wp-content/uploads/2019/06/OGPvaluesguidancenote.pdf

³ Skatīt: www.opengovpartnership.org/wp-content/uploads/2019/07/OGP_Participation-Cocreation-Standards20170207.pdf

⁴ Vairāk par OGP neatkarīgā novērtēšanas mehānisma invertējumiem:

<https://www.opengovpartnership.org/about/independent-reporting-mechanism>

Latvijas Pirmais nacionālais rīcības plāns (2015. gada 1. jūlijs–2017. gada 30. jūnijs):

- **sabiedrības un pilsoniskās sabiedrības organizāciju līdzdalība lēmumu pieņemšanā** (NVO fonds, sociālo partneru un pilsoniskās sabiedrības loma, arodbiedrību regulējums, sabiedrības līdzdalības stiprināšana ministriju darbā, sabiedrības līdzdalības modelis)
- **valsts pakalpojumu sniegšanas kvalitātes uzlabošana** (vienas pieturas aģentūras principa ieviešana, latvija.lv, pakalpojumu kvalitāte tādās jomās kā veselības aizsardzība, izglītība, transporta un datu infrastruktūra)
- **korupcijas novēršana** (trauksme, kapitālsabiedrību caurspīdīga pārvaldība, legālā prezumpcija)
- **informācijas atklātības veicināšana un atvērto datu sistēmas ieviešana** (vienotās tīmekļvietņu platformas projekta koncepcija).

Latvijas Otrais nacionālais rīcības plāns (2015. gada 1. jūlijs–2017. gada 30. jūnijs):

- publiskās pārvaldes datu pieejamība atvērtā veidā (atvērtie dati)
- vienotais tiesību aktu projektu izstrādes un saskaņošanas portāls
- vienota platforma valsts institūciju tīmekļvietnēm
- atklāta, godīga un profesionāla valdes un padomes locekļu kandidātu atlase publiskās personas kapitālsabiedrībās
- efektīvāki uzraudzības mehānismi valsts amatpersonu darbībā (atbildības noteikšana par rīcību ar valsts līdzekļiem un mantu)
- ilgtspējīga nevalstisko organizāciju finansēšanas modeļa izveide
- iespēja vākt parakstus referendumiem internetā (e-pakalpojums latvija.lv)
- trauksmes cēlēju aizsardzības likumprojekta izstrāde
- politisko partiju finansēšanas modeļa izvērtējums
- vienota valsts pārvaldē nodarbināto ētikas kodeksa izstrāde.

Latvijas Trešais nacionālais rīcības plāns (2017. gada 2. pusgads–2019. gada 1. pusgads):

- sabiedrības līdzdalība lēmumu pieņemšanā
- vienotais tiesību aktu izstrādes un saskaņošanas portāls
- atvērto datu portāls un sabiedrības iesaiste atvērto datu kopu atlasē
- lēmumu pieņemšanas procesa un lobēšanas atklātums
- sabiedrības informēšana interaktīvā veidā par valsts budžeta līdzekļu ieguldījumu un rezultātiem
- efektīvs trauksmes celšanas mehānisms
- vienotas vērtības un ētika valsts pārvaldē
- virzība uz “nulles birokrātiju”
- atklāti un efektīvi publiskie iepirkumi
- atklāta un atbildīga publisko personu kapitālsabiedrību pārvaldība
- lielāka atklātība par uzņēmumiem, kas darbojas Latvijā (patiesā labuma guvēji)
- pieejami un plaši lietoti pētījumi un dati lēmumu pieņemšanā un sabiedrībā.⁵

⁵ Latvijas nacionālie rīcības plāni un ziņojumi par to izpildi pieejami šeit:
<http://www.mk.gov.lv/lv/content/atverta-parvaldiba>

Latvijas Ceturtais nacionālais rīcības plāns

Izstrādes gaita

Septembris	Diskusiju dokuments
	Paziņojums par līdzdalības iespējām OGP Latvijas tīmekļvietnē
	Sabiedrības ideju apkopošana <i>Aptauja “Iesniedz savu atvērtās pārvaldības ideju!”</i>
	Atvērta diskusija par jaunā plāna izstrādi 16. septembris plkst. 14.30–17.00 Ministru kabineta ēka Brīvības bulvārī 36
Oktobris	1. plāna projekts
	<i>Multistakeholder forum</i> komentāri
	2. plāna projekts
	Darbs pie katras apņemšanās (~ 6 apņemšanās) <ul style="list-style-type: none">darbs grupāsdatu analīze (veic atbildīgā institūcija)
	3. plāna projekts
24. oktobris – divu nedēļu publiskā apspriešana	
Novembris - decembris	4. plāna projekts
	7. novembris – izsludināšana VSS
	Iesaistes rezultātu kopsavilkums ⁶
	<i>OGP High Level Visit (Sanjay Pradhan, CEO – tikšanās ar amatpersonām, atvērta lekcija)</i>
	Plāna iesniegšana apstiprināšanai Ministru kabinetā
	Tulkojums angļu valodā
2020. gada 1. janvāris: plāns stājas spēkā	

Plāna mērķu un tajā iekļauto pasākumu (apņemšanos) noteikšana

Nacionālie rīcības plāni tiek izstrādāti pēc vienota modeļa – visām valstīm ir vienoti virsmērķi un uzstādījumi, kas atrodami OGP dokumentos, un atbilstoši tiem katra valsts nosaka konkrētus pasākumus jeb apņemšanās (*commitments*).

Jaunā plāna noteiktais darbības termiņš būs divi gadi – no 2020. gada 1. janvāra līdz 2021. gada 31. decembrim.

⁶ Citu valstu iesaistes rezultātu apkopojumu piemēri - <https://open.canada.ca/en/content/what-we-heard-summary-report-0>; <https://consult.ogpireland.ie/en>

Plāna sasaiste ar OGP prasībām

Plānā iekļautajiem pasākumiem jāatbilst **OGP vērtībām (principiem)** un **pieciem lielajiem izaicinājumiem** (skatīt zemāk).

OGP atvērtās pārvaldības vērtības (principi):	
ATKLĀTĪBA Atklātība ietver visas valsts institūciju rīcībā esošās (radītās) informācijas publiskošanu (pretēji tikai informācijai par valsts institūciju darbību); proaktīvu vai reaktīvu informācijas izpaušanu; mehānismus, kas stiprina tiesības uz informāciju; atvērtu pieeju valsts institūciju informācijai	ATBILDĪBA Ir noteikumi, regulējums un mehānismi, kas nodrošina to, ka valsts institūcijām ir jāatskaitās par savu darbību, jāreaģē uz kritiku vai jāpilda prasības, kas tām ir noteiktas, un jāuzņemas atbildība par nespēju pildīt likumu vai uzņemtās saistības. Aņņemšanās atbildības jomā parasti ietver uz āru vērstu elementu (proti, tas nav tikai par kādiem iekšējiem atbildības mehānismiem, bet ietver arī sabiedrību)
SABIEDRĪBAS LĪDZDALĪBA Valsts institūcijas tiecas iesaistīt iedzīvotājus dialogā par publiskām politikām vai programmām un aicina iesaistīties, lūdz vērtējumu (atgriezenisko saiti), citu ieguldījumu, kas palīdz veidot atsaucīgāku, inovatīvāku un efektīvāku pārvaldību	TEHNOLOĢIJAS UN INOVĀCIJAS Valsts institūcijas apzinās, cik nozīmīgi ir iedzīvotājiem nodrošināt pieeju tehnoloģijām un uzsvērt jauno tehnoloģiju lomu, veicinot inovācijas un sniedzot ieguvumus, ko rada tehnoloģiju stiprināšana. Tehnoloģijas un inovācijas nav svarīgas pašas par sevi, bet tiktāl, cik tās stiprina trīs iepriekšējos principus

Skatīt arī – OGP Vērtību vadlīnijas:

www.opengovpartnership.org/wp-content/uploads/2019/06/OGPvaluesguidancenote.pdf

OGP 5 lielie izaicinājumi

(Five Open Government Partnership Grand Challenges):

- 1) **Uzlabot publiskos pakalpojumus** – pasākumi, kuri ir vērsti uz visu valsts un pašvaldību institūciju sniegto pakalpojumu iedzīvotājiem spektru, ieskaitot veselības, izglītības, kriminālās justīcijas, piekļuves ūdenim, elektrībai un telekomunikācijām un citas iedzīvotājiem svarīgas jomas. Pasākumu uzdevums ir uzlabot šos pakalpojumus un veicināt privātā sektora inovāciju
- 2) **Sekmēt publiskā sektora godprātīgumu** – pasākumi cīņai pret korupciju, publiskā sektora ētika, vēlēšanu kampaņu finansējums, informācijas atklātība, plašsaziņas līdzekļu un pilsoniskās sabiedrības brīvība
- 3) **Stimulēt efektīvāku publisko resursu pārvaldību** – pasākumi, kuri ir saistīti ar valsts budžetu, iepirkumiem, dabas resursu un ārvalstu un starptautiskās palīdzības pārvaldība
- 4) **Veidot drošāku sabiedrību** – pasākumi, kuri ir vērsti uz sabiedrības drošību (*public safety*), drošības sektoru, katastrofu un krīžu vadību, vides apdraudējumu

5) **Veicināt korporatīvo atbildību** – pasākumi, kuri ir vērsti uz korporatīvo atbildību tādos jautājumos kā vide, pretkorupcija, patērētāju aizsardzība, sabiedrības iesaiste

OGP ieteikumi attiecībā uz formu un apjomu:

- 5–15 apņemšanās
- dažādās jomās
- katrai no tām ir noteikti **pieci starpposma mērķi**.

Būtiski kritēriji veiksmīgai OGP nacionālā plāna izstrādei:

- **Ambiciozitāte.** “OGP mērķis ir veicināt ambiciozas atvērtās pārvaldības reformas, kas rosina valstis iziet ārpus ierastajām pieejām un būtiski uzlabot esošo situāciju, stiprinot atklātību, atbildību un līdzdalību valdību darbā”.⁷
- **Atbilstība (relevance).** Rīcības plānā iekļautie pasākumi ir atbilstoši OGP vērtībām (principiem), un valsts to savā rīcības plānā pamato.

Pasākumu noteikšana

Ievērojot OGP prasības un iepriekšējo plānu pieredzi, OGP nacionālais kontaktpunkts (Valsts kanceleja) jaunajā rīcības plānā aicina ņemt vērā šādus apsvērumus:

- ✓ mazāks apņemšanos skaits (~6)
- ✓ ambiciozākas apņemšanās
- ✓ identificēt konkrētus pasākumus, kas paveicami divos gados
- ✓ var izvirzīt plāna prioritātes (*Flagship initiatives*)
- ✓ var turpināt atsevišķus veiksmīgus iepriekšējā plāna pasākumus
- ✓ pašvaldību un citu varas atzaru (Saeimas, tiesu varas) iesaiste
- ✓ skaidrāk noteikta sabiedrības pārstāvju loma
- ✓ politiskais atbalsts galvenajām apņemšanām
- ✓ finansējuma apsvērumi
- ✓ iesaistīto pušu forums ar skaidri noteiktu lomu (*multi-stakeholder forum*).

OGP nacionālais kontaktpunkts (Valsts kanceleja) uzskata, ka ir trīs būtiskas jomas, kurās nepieciešams organizēt tālākas diskusijas:

Digitālā transformācija	Sabiedrības līdzdalība un informācijas pieejamība	Atvērtās pašvaldības
-------------------------	---	----------------------

⁷ OGP rokasgrāmata. Noteikumi un vadlīnijas dalībniekiem (2019. gada februāra versija), skatīt: https://www.opengovpartnership.org/wp-content/uploads/2019/03/OGP_Handbook-Rules-Guidance-for-Participants_20190313.pdf

Saistītie dokumenti

Plāna izstrādē tiek ņemti vērā šādi plānošanas dokumenti: [Valdības rīcības plāns](#), [Latvijas Atvērto datu stratēģija](#), [Valsts pārvaldes reformu plāns 2020](#), [Korupcijas novēršanas un apkarošanas pamatnostādnes 2015.–2020. gadam](#), [Informācijas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2014.–2020. gadam](#).

Svarīgi izstrādē esoši dokumenti: NAP 2021.–2027. gadam, Latvijas digitālās attīstības plāns, OECD Latvijas digitālās transformācijas izvērtējums (ja ir pieejams).

Pašvaldību iesaiste

Lietderīgi izvērtēt iespējas plānā iesaistīties arī pašvaldībām, piemēram, iekļaujot kopīgu atvērtās pārvaldības pasākumu, kas attiektos uz pašvaldībām. Šeit ņemta vērā uzsāktā administratīvi teritoriālās reformas apspriešana un šīs reformas izvirzītie mērķi, piemēram, efektīva novadu pilsētu un novadu pagastu pašpārvaldes darbība, iesaistot attiecīgo teritoriju iedzīvotājus.⁸

Pašvaldību iesaistei OGP ir divi iespējamie risinājumi – dalība valsts plānā (līdzīgi kā, piemēram, Itālijā vai Igaunijā⁹) vai arī pašvaldība var individuāli kļūt par OGP dalībnieku un veidot savus atvērtās pārvaldības plānus¹⁰.

Apņemšanās forma

Par katru plānā iekļauto apņemšanos (pasākumu) būs jāaizpilda šī OGP vienotā apņemšanās forma (*commitment template*):

Apņemšanās nosaukums un kārtas numurs	
Apņemšanās sākuma un beigu datums	
Atbildīgā institūcija:	
Apņemšanās apraksts	
Kādas ir valstij un sabiedrībai nozīmīgās problēmas, kuras risinās šī apņemšanās?	Problēmas apraksts, tajā skaitā dati un fakti, kas norāda uz kontekstu
Kāda ir apņemšanās?	Apņemšanās apraksts – ko tā ietver, kādi ir sagaidāmie rezultāti un vispārīgie mērķi
Kā apņemšanās palīdzēs risināt nosauktās problēmas?	Apraksts par to, kāds tieši būs šīs apņemšanās pienesums, lai risinātu minēto problēmu vai mainītu valsts politiku, lai šo problēmu risinātu PADOMS: šeit skaidro, kā apņemšanās tiks ieviesta. Iekļauj skaidru aprakstu par to, kā

⁸ http://www.varam.gov.lv/lat/administrativi_teritoriala_reforma

⁹ Itālijā (Romā, Milānas pilsētā): <https://www.opengovpartnership.org/wp-content/uploads/2019/07/Italy-Action-Plan-2019-2021-English.pdf> vai Igaunijā (kopīga apņemšanās pašvaldībām) https://www.opengovpartnership.org/wp-content/uploads/2018/08/Estonia_Action-Plan_2018-2020_EN.pdf

¹⁰ OGP dalībnieki pašvaldību līmenī: <https://www.opengovpartnership.org/our-members/#local>

	starpposma mērķi (<i>the milestones</i>) un kā sagaidāmie rezultāti palīdzēs risināt šo problēmu	
Kāpēc šī apņemšanās atbilst OGP vērtībām?	<p><i>Nosauciet, kurām vērtībām atbilst, un pamatojiet, ņemot vērā, kāda ir atbilde uz šiem jautājumiem:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • (<i>atbilst atklātības vērtībai</i>) Vai apņemšanās paredz lielāku informācijas izpaušanu sabiedrībai? Vai tā palīdzēs uzlabot sniegtās informācijas kvalitāti? Vai tā uzlabo informācijas pieejamību sabiedrībai? • (<i>atbilst līdzdalības vērtībai</i>) Vai apņemšanās uzlabo iespējas vai kapacitāti sabiedrībai ietekmēt lēmumus? Vai apņemšanās rada vai pilnveido pilsoniskās sabiedrības attīstību veicinošu vidi (<i>enabling environment for civil society</i>)? • (<i>atbilst atbildības vērtībai</i>) Vai apņemšanās uzlabo regulējumu un mehānismus, kas ir vērsti uz valsts amatpersonu (institūciju) atbildību par padarīto un pieņemtajiem lēmumiem attiecībā pret sabiedrību? 	
Papildu informācija	<p><i>Cita vērtīga informācija</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • apņemšanās izpildei nepieciešamais finansējums • saistība ar citiem plāniem/stratēģijām • saistība ar NAP, citiem rīcības plāniem valsts vai pašvaldību līmenī • atbilstība kādam no ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķiem 	
Starpposma mērķi un pārbaudāmi rādītāji <i>(Milestone Activity with a verifiable deliverable)</i>	Sākuma datums	Beigu datums
Kontaktinformācija		
Atbildīgā amatpersona (vārds, amats un kontaktinformācija) atbildīgajā institūcijā		
Citas iesaistītās puses		
Valsts un pašvaldību institūcijās		
Sabiedrības pārstāvji		

Iesaistīto pušu forums (*multi-stakeholder forum*)

OGP prasība ir veidot iesaistīto pušu – valsts institūciju un sabiedrības pārstāvju – forumu (*the multi-stakeholder forum*), ar kura iesaisti plāns tiek izstrādāts un kas pēc tam koordinē un uzrauga plāna izpildi.

OGP rokasgrāmatā uzsvērts, ka valsts institūciju un pilsoniskās sabiedrības kopīga iesaiste ir viens no priekšnosacījumiem OGP kā iniciatīvas veiksmi. Tādēļ OGP dalībnieki tiek aicināti veidot iesaistīto pušu forumus savās valstīs. Tas ir viens no to rīkiem, lai īstenotu koprades principu un lai atvērtās pārvaldības reformas tiešām būtu valsts un sabiedrības sadarbības rezultāts.

Iesaistīto pušu forums darbojas kā pastāvīga konsultatīvā padome (*standing consultative body*). Iesaistīto pušu foruma nevalstiskie dalībnieki ir izvēlēti atvērta un caurskatāma procesa rezultātā, kas ietver iespēju pašiem nevalstiskā sektora dalībniekiem izvēlēties savus pārstāvjus.

Katrā valstī iesaistīto pušu forums var atšķirties, ņemot vērā šīs valsts kontekstu un vajadzības, tomēr tie visi palīdz uzraudzīt plānu izpildi.

Pēc izveides foruma dalībnieki vienojas par sadarbības principiem un tiekas regulāri (vismaz reizi ceturksnī).

Iepriekšējā nacionālā rīcības plāna laikā iesaistīto pušu foruma lomu uzņēmas NVO un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padome.¹¹

¹¹ <http://www.mk.gov.lv/content/nevalstisko-organizaciju-un-ministru-kabineta-sadarbibas-memoranda-istenosanas-padome>

Sabiedrības līdzdalības iespējas plāna izstrādē

OGP līdzdalības un koprades principos ir ietvertas pamatprasības attiecībā uz nacionālā rīcības plāna izstrādi, piemēram, komunicēt līdzdalības iespējas, regulāri sniegt informāciju par progresu, sniegt sabiedrības ieguldījuma pārskatu, iespējas piedalīties plāna izstrādē un izteikt viedokli par apņemšanām (pasākumiem), adekvāta informācija par kontekstu, konsultāciju metodoloģija.¹²

Ņemot vērā gan OGP, gan normatīvajos aktos noteiktās līdzdalības prasības, sabiedrībai ir šādas līdzdalības iespējas plāna izstrādē:

¹² Skatīt, https://www.opengovpartnership.org/wp-content/uploads/2019/07/OGP_Participation-CoCreation-Toolkit_20180509.pdf (Standards Matrix, 6.lp.)